

30.03.2021

Archiwum Kobiet / "Piszemy nową historię"

Archiwum Kobiet to zespół badawczy Instytutu Badań Literackich PAN, działający od 2013 roku. Jego powstanie wiąże się z projektem „Archiwum Kobiet: Piszące”, realizowanym w ramach programu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. Celem projektu było stworzenie bazy danych oraz zainicjowanie digitalnego archiwum niewydanych rękopisów kobiet mieszkających na obszarze historycznej Polski od XVI wieku do współczesności.

Członkinie i członkowie zespołu przeprowadzają kwerendy w archiwach polskich i europejskich, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów powiązanych kulturowo z Polską poprzez fakt dawniejszej łączności z jej terytoriami (Litwa, Ukraina, Białoruś itp.).

Dzienniki, pamiętniki, korespondencja i niewydane rękopisy dzieł literackich, zwłaszcza sprzed drugiej połowy XIX wieku, to niedostatecznie rozpoznany kontynent kultury polskiej, skrywający tajemnice tożsamości kobiet, genealogii tej tożsamości, a także związków i aktywności kobiet innych niż uznane za jedynie znaczące dla biografii kobiecej: relacji małżeńskich, rodzinnych (żona, matka) i publicznych (patriotka, Matka Polka), czyli na przykład przyjacielskich, miłosnych i zawodowych. Relacje te często w nieoczekiwanych kierunkach przekraczają granice określone przez pochodzenie etniczne, przynależność religijną, status społeczny oraz normy obyczajowe i moralne. Dzienniki, listy i inne dokumenty osobiste pozostające w rękopisach to nie tylko świadectwa życia umysłowego i obyczajów, ale także bardzo ważny i popularny gatunek piśmienniczy poprzednich epok. Z tego punktu widzenia piśmiennictwo kobiet – listy i dzienniki krążące pomiędzy nimi – okazują się rodzajem drugiego obiegu kultury intelektualnej, niewchodzącym poprzez druk w sferę publiczną, ale nieprzecenionym między innymi jeśli chodzi o poznanie życia umysłowego kobiet minionych epok.

Działalność zespołu Archiwum Kobiet wykracza poza pole związane z projektem. Zespół zaangażowany jest również w prace wydawnicze, współorganizuje studia podyplomowe: Gender Studies oraz Podyplomowe Studia Polsko-Żydowskie, organizuje seminaria.

W serii monograficznej „Lupa Obscura”, wydawanej przez Wydawnictwo Instytutu Badań Literackich PAN, ukazują się monografie literaturoznawcze,

poświęcone literaturze polskiej i obcej. Metodologia czytania koncentruje uwagę na zagadnieniach nieznanych lub słabo rozpoznanych, w odniesieniu do tekstów literackich, niefikcyjnych oraz zjawisk społecznych i praktyk osobistych. Badacze i badaczki dekonstruują kanoniczne interpretacje, charakteryzują kulturowe wyobrażenia związane z aspektami męskości i kobiecości, ich obecności i nieobecności w dyskursach publicznych i prywatnych, wykorzystując transdyscyplinarne instrumentarium badawcze.

W serii edytorskiej „Archiwum Kobiet”, zainicjowanej w 2018 roku, wydawane są niepublikowane dotąd dokumenty osobiste autorstwa kobiet bądź związane z wybranymi kobiecymi biografiami. Autorki i autorzy opracowujący edycje wychodzą z dominujących dotychczas biograficznych ram ujmowania prezentowanych dokumentów w kierunku badań mikrohistorycznych oraz eseistycznonaukowej interpretacji źródeł. Wykorzystanie najnowszych ustaleń w dziedzinie edytorstwa, a także przeniesienie narzędzi krytyki genetycznej, stosowanej w odniesieniu do brulionów i przekazów tekstów literackich, na dokumenty osobiste pozwala ująć wydawane rękopisy w nieoczywistych kontekstach historycznych i biograficznych uwikłaniach.

Cykl otwartych seminariów naukowych „Duchowość kobiet” organizowany jest wspólnie z Wydziałem Religioznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego od 2017 roku. Dorobek światowego religioznawstwa inspirowanego się feminizmem jest w Polsce mało znany, a krytyka feministyczna, badając twórczość kobiet, stosunkowo mało uwagi poświęcała dotąd takim zjawiskom jak religijność czy duchowość.

Seminarium powstało z potrzeby, aby spojrzeć na język i praktyki religijne od nieco innej, nie tylko dyscyplinującej strony. W języku teologii, symboli religijnych, reguł zakonnych kobiety próbowały negocjować własne potrzeby i aspiracje. Z braku innego języka oferującego całościową wizję świata i sensu ludzkiej egzystencji, korzystały z języka, praktyk i instytucji religijnych, nierzadko jednak w taki sposób, aby poprzez przyswojenie, modyfikację lub odrzucenie wybranych znaczeń zyskać więcej wolności, szacunku, nawet przyjemności. Stawały się zakonnicami, mistyczkami, heretyczkami, neopogankami czy liderkami nowych ruchów (para)religijnych z powodów nie do końca oczywistych, rozumianych dotąd stereotypowo, a zasługujących na głębsze zbadanie.

Szczególnym obszarem naszych zainteresowań są z jednej strony rozmaite zjawiska w łonie i na obrzeżach polskiego katolicyzmu, z drugiej – specyficzne formy współczesnej religijności i duchowości, które obecnie dochodzą do głosu w naszym kraju, z trzeciej – religijne lub duchowe aspekty twórczości wybranych artystek. Interesuje nas zatem zarazem historia religijności i duchowości kobiet, jak ich współczesne oblicza.

Seminaria mają charakter interdyscyplinarny i międzyinstytucjonalny, dzięki czemu są przestrzenią wymiany wiedzy między specjalistami z takich dziedzin, jak historia

Biuletyn Polonistyczny

literatury, historia sztuki, historia, religioznawstwo, teologia czy filozofia. Do wygłoszenia wykładu i dyskusji zapraszamy specjalistów z kraju i zagranicy.

█

Linki:

- <http://www.archiwumkobiet.pl/>

Słowa kluczowe: Archiwum Kobiet, kobiety, kobieta, historia kobiet